Н. Шабелько

Науковий керівник – д.ю.н., проф. С. С. Сливка

ФОРМИ ІСНУВАННЯ ПРАВА ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ В СУСПІЛЬСТВІ

На даний час, суспільство не може обійтись без використання права. Виникло право ще в первісному суспільстві, яке тоді не застосовувало даного поняття, а користувалось обрядами, традиціями, нормами первісної релігії, міфології, первісної моралі ну і звичаями, які на нашу думку стали предками права. Більш класичного статусу та застосування право набуває з початком виникнення держав, що в подальшому призвело до його швидкого розвитку. Перш ніж дати характеристику сучасному праву та охарактеризувати його види та форми, доцільніше буде дати спочатку визначення поняттю право.

По при історичну давність та сучасну комплексність наук які безпосередньо чи дотично займаються вивченням та вдосконаленням права, не має гласної думки щодо поняття права. Одні дослідники стверджують, що право – це підкорення поведінки правилам [1, с.16]. А інші, що право – це складна система, яка складається із загальнообов'язкових принципів, правил і норм поведінки, встановлених або санкціонованих державою, які виражають волю домінуючої частини соціально неоднорідного суспільства, спрямовані на врегулювання суспільних відносин відповідно до цієї волі і забезпечуються державою, а ще кажуть, що право – це свобода та обґрунтованість поведінки людей відповідно до чинних нормативно-правових актів та інших джерел права [2, с. 511].

Варто наголосити найбільш суттєво розкриває даний термін наступне визначення право – це система загальних загальнообов'язкових, формально-визначених правил поведінки, які встановлюються, охороняються і гарантуються державою з метою врегулювання найважливіших суспільних відносин.

На сьогоднішній день майже всі суспільні відносини закріплені правом. А та як таких відносин є дуже багато і вони носять різний характер, то і право існує у різних формах та видах, за для того, аби краще регулювати ці суспільні відносини. Отож наведемо основні види існування права. Вчені по різному підходять до цього питання і стверджують, що є право природне (це право, яке походить від природи людини і що їх дала людині сама природа) та надприродне, а також позитивне (це є штучне право, що виходить від держави і суспільства)[7, с. 186]. А інші стверджують, що є об'єктивне юридичне право (система діючих у державі правових норм і принципів) і суб'єктивне юридичне право (певні юридично визнані можливості (свободи) суб'єкта права задовольняти власний інтерес)[6, с. 74].

Видатні українські науковці зазначають, що юридична наука давно вже поділила всю сферу правових відносин і правових норм на дві великі основні галузі: право публічне і право приватне. Що ж є критерієм поділу на ці дві частини? Якщо говорити загально, то до публічного права належать всі норми і правові явища, які регулюють організацію та порядок функціонування держави та порядок взаємовідносин особи і держави, а до сфери приватного права – ті, які регулюють стосунки, що складаються між громадянами[3, с. 377].

На нашу думку слід розрізняти два основних види права:

- природне право – те, яке дане людині природою і яке не завжди зазначене в нормах позитивного права, тобто не реалізується чи захищається державою;
- позитивне право – те, яке міститься в нормативно-правових актах держави, що за певним класифікаціями можна поділити на: суб'єктивне, об'єктивне, приватне, публічне та інші.

Природне право як таких форм немає. Воно існує в підсвідомості та моральності людини. А от позитивне право має достатню кількість форм однак різні автори їх по різному визначають, одні стверджують, що право існує в формах норми, правила і закону[1, с. 18] інші, що право існує не тільки у формі правової норми, але і в таких формах, як правовідносини і правосвідомість[4, с. 406].

Ми дещо не погоджуємося з вище наведеною класифікацією яка не є зовсім правильною, тому що вона не так зазначає форми існування права, як вид нормативно-правових актів де вони містяться, або де використовуються. Тому ми пропонуємо інші форми існування права, а саме: власне право людини, свобода людини та обов'язок людини. Дані форми закріпленні в Конституції України і яким присвячений II розділ Конституції[5, с. 20].

Для того щоб краще зрозуміти чому саме такий поділ, на нашу думку найбільш правильний, потрібно дати визначення поняттям право людини, свобода людини, обов'язок людини:

- права людини – це права, які кожний має лише тому, що він є людиною, і якими всі люди володіють однаковою мірою і які є необхідними для існування в суспільстві (державі);
- свободи людини – це певні можливості людини які вона використовує при бажанні для задоволення власних потреб;
- обов'язки людини – це сукупність моральних зобов'язань, дій чи без діянь людини перед суспільством, які існують для того, щоб не порушувати прав інших людей.

Отже з вище наведеного можна дійти висновку, що будь-яка правова система не зможе існувати в суспільстві без цих трьох основних форм права, доречним буде зазначити також те, що при відсутності однієї з наведених форм права система також не зможе існувати. Основне призначення цих форм полягає в тому щоб

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

забезпечити в державі чи в суспільстві в цілому рівність будь-якої людини перед законом та верховенство права, що в сукупності дасть змогу наблизитись, чи навіть досягти статусу держави соціальної демократії.

Список використаних джерел

1. Бугмайстер А. О. Філософія права. Навчальний посібник. - Вінниця; Біблігор 2007.– 276 с.
2. Копейчиков В. В.Правознавство: підручник.- К. Юрінком, Інтер, 2003.- 628 с.
3. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів /Петришин, Л. В. Авраменко [та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
4. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: підручник. /М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К.: Кондор, 2006. – 477 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996р: К.: Велес, 2011. – 48с.
6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник.-К.: Атіка.–2001.–176 с.
7. Сливка С. С. Природне та надприродне право: Ч. 1: Природне право: історико-філософський погляд. – К.: Атіка,2005.– 224 с.

Л. Шевців

Науковий керівник – д. ю. н., проф. С. С. Сливка

ІСТОРІЯ ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ ЕКСКУРС

Як держава та право так і закон і публічна влада виникають одночасно, вони завжди були і є нероздільними. Їх призначення – забезпечити нормальні умови життя людей, узгодити різні суспільні інтереси. Право відображає внутрішню та зовнішню політику держави, її владні функції, основні засади життя суспільства. Як правило державна (публічна) влада відображає саме населення держави, тобто суспільство. Подібне співвідношення можна застосувати і щодо понять держави та права. Тобто чим більш досконале право, тим краще розвивається та процвітає держава і навпаки, оскільки держава є відображенням права, яке в ній діє.

Тому для того, щоб визначити рівень розвитку права в певний історичний період потрібно проаналізувати розвиток держави, її місце на міжнародній арені.

Розглядаючи період Київської Русі неважко визначити, що найбільшого розвитку держава досягла за часів правління князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого, тобто після прийняття християнства. Тому, ми вважаємо за необхідне розглянути історію хрещення Київської Русі, причини які цьому передували та правові наслідки, що випливають з прийняття християнства.

Насамперед слід зазначити, що хрещення Київської Русі не відбувалося безпрецедентно, як це видається на перший погляд. Хоча в більшості історичних джерелах зазначається 988 рік – як рік хрещення Київської Русі, проте цей процес був значно довготривалішим. Це було зумовлено тим, що будь-яка зміна, а тим паче зміна язичницьких вірувань, звичаїв та традицій на християнські канони важко сприймалася суспільством того часу.

У зв’язку з цим, нам видається за необхідне детальніше розглянути етапи, які пройшла Руська держава для утвердження християнства.

Перші свідчення, що вказують на знайомство слов’ян з християнством відносяться до антської доби [3, с. 261]. Зрозуміло, що дане «знайомство» могло проявлятися лише у споглядання монументальних споруд та певних обрядів, адже глибокого змісту християнства тодішні язичники-слов’яни не могли належно сприйняти.

Важливим етапом у християнізації Русі є період князювання в Києві Аскольда. Здійснивши в 860р. стрімкий напад на Константинополь і мало не оволодівши ним, руси, керовані Аскольдом, змусили імперію укласти з ними договір «миру і любові». Однією з найважливіших його статей, судячи з візантійських джерел, було хрещення Київської Русі [1, с. 14]. Про даний факт свідчить літопис Нестора «Повість минулих літ». Отже, підсумовуючи зазначимо, що за князювання Аскольда Київська Русь прийняла хрещення на державному рівні.

За часів правління Володимира Великого – язичництво стало гальмом суспільно-політичного і культурного розвитку країни. Для утвердження своєї влади Володимир Великий намагається впорядкувати язичництво як державну релігію. Вісім років на київських горах стояв язичницький храм, збудований за наказом князя, але свого основного призначення – сприяти зміцненню центральної влади Києва він так і не виконав [3, с. 262]. Християнство з його монотеїзмом, ієрархією святих значно більше відповідало принципам феодальної держави. В результаті цього, Володимир Великий вирішує перейняти християнство

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua